

Svatý Melichar Grodecký

Barokní mědirytina znázorňující Melichara Grodeckého, jeho násilnou smrt a osud ostatků (archiv autora)

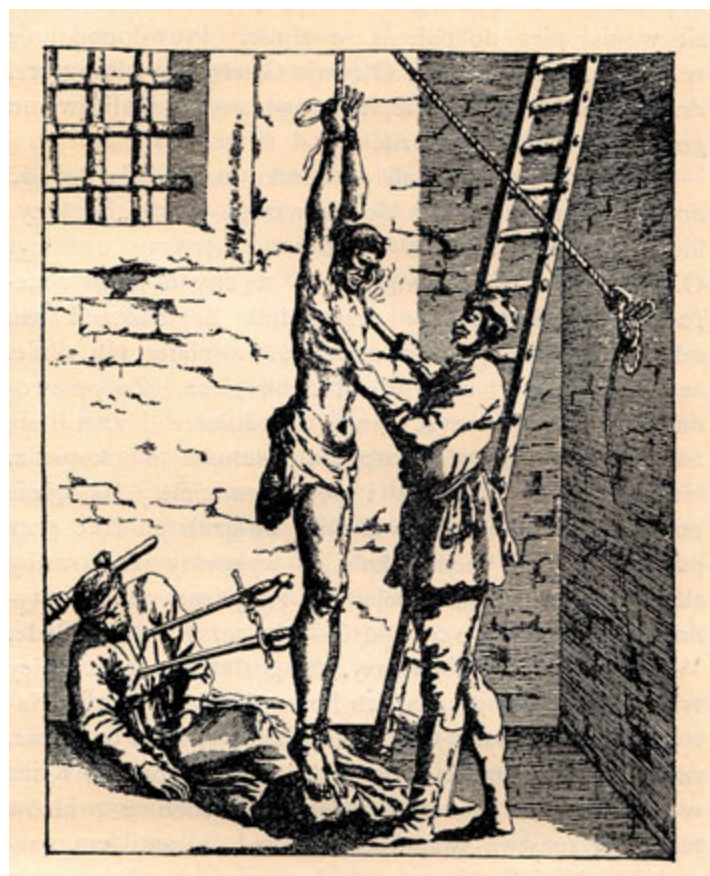
V letošním roce si připomínáme 400 let od mučednické smrti těšínského rodáka svatého Melichara Grodeckého. Narodil se roku 1584 (uvádí se také rok 1582). Obyvatelé města stejně jako celého Těšínského knížectví byli tehdy většinou luterského vyznání. Vládla zde Sidonie Kateřina, vdova po Piastovci Václavu III. Adamovi. V roce 1595 se ujal vlády v Těšínském knížectví jejich syn Adam Václav, který

zpočátku vystupoval jako rozhodný evangelík a hlava zdejší luterské církve. V roce 1609 však konvertoval ke katolictví a následující rok pozval do svého rezidenčního města nad Olzou k misijní práci dva jezuitu z Olomouce. Grodecký však tou dobou již nepobýval v rodném Slezsku. Jeho další život byl spjat právě s Tovaryštvem Ježíšovým... Studoval na jezuitském lyceu ve Vídni. Dne 22. května 1603 zahájil v Brně

noviciát Tovaryšstva Ježíšova. Poté studoval v Jindřichově Hradci, Českých Budějovicích a Praze, v letech 1610–1612 vyučoval u jezuitů v Kladsku. V roce 1614 přijal v Praze kněžské svěcení. V hlavním městě českého království setrval Grodecký po několik následujících let. Působil u jezuitů v Klementinu, zároveň zastával funkci prefekta studentského domova pro chudé studenty (tzv. Ústav sv. Václava) a českého kazatele, mj. v kostele v Přední Kopanině. Od roku 1616 byl regentem pražského jezuitského semináře. Po výbuchu českého stavovského povstání a vyhnání jezuitů z Prahy byl poslán s dalšími jezuitu do Humenného v Uhrách (dnes východ Slovenska). Pobývali tam pod ochranou katolické vrchnosti, zemplínského župana a císařova spojence Jiřího Drugeta. Melichar Grodecký složil v Humenném 16. června 1619 své poslední řádové sliby. Avšak i zde ho brzy dostihlo protihabsburské stavovské povstání. Dne 5. září 1619 bylo město Košice obsazeno vojsky sedmihradského knížete Gabriela Betlena, vůdce uherských protestantů, pod velením Jiřího Rákoczyho. Grodecký, který právě pobýval v Košicích jako kaplan císařské armády, byl okamžitě zadržen. Společně s ním

byli zajati také další dva katoličtí kněží: sedmihradský jezuita – misionář v Košicích Štěpán Pongrácz (* 1582 Vintu de Jos, Rumunsko) a kanovník ostříhomské kapituly a ředitel trnavského semináře Marek Štěpán Křižin (* 1589 Křiževci, Chorvatsko). Všichni tři byli podrobeni brutálnímu mučení, Grodecký a Křižin nakonec stáli. Stalo se tak 7. září 1619. Jejich šavlemi posekaná těla byla vhozena do žumpy a posléze zakopána. S povolením sedmihradského knížete byla po půl roce vyzvednuta hraběnkou Kateřinou Pálffyovou.

V roce 1635 byly uctívány ostatky tzv. tří košických mučedníků převezeny do Trnavy a ostříhomský arcibiskup, kardinál Petr Pázmaň (Pázmány, rovněž jezuita) usiloval o jejich blahorečení (beatifikaci). K tomu však došlo až na počátku 20. století. Papež Pius X. oznámil 1. listopadu 1904 na základě ukončeného procesu jejich blahorečení, samotná slavnost proběhla 15. ledna 1905 ve svatopetrském chrámu. Tehdejší těšínský děkan a farář Mons. Jan Síkora na ni poslal do Říma za Grodeckého rodné město zdravotní formou telegramu, na němž mu papež odpověděl. V samotném Těšíně však proběhly velkolepé třídní slavnosti až ve dnech

Mědirytina Melchiora Küssella znázorňující zabití Štěpána Pongráce a mučení Melichara Grodeckého v díle věhlasného českého jezuita Matěje Tannera Societas Jesu Usque ad Sanguinem Pro Deo, Et Fide Christiana militans vydaném v Praze roku 1675

Avers a revers stříbrného tolaru těšínského knížete Adama Václava (1574–1617), jenž byl ražen v těšínské mincovně v roce 1609. Tělož roku tento Piastovec opustil luterské vyznání a stal se katolíkem (Muzeum Těšínska)

12.–15. října 1905. Byly skutečným holdem katolíků Rakouského Slezska svému rodákovi. Slavnosti organizovali

Vyobrazení mučení Grodeckého, Křižina a Pongráče ve církevní historii Kornela Hazarta vydané ve Vídni roku 1703 (archiv autora)

jezuité. Bohoslužeb, jež se konaly po tři dny na prostranství před jezuitským kostelem Nejsvětějšího srdce Ježíšova v tehdejší Albrechtově aleji, se zúčastnilo navzdory nevládnému počásí na 100 kněží a kolem 10 000 věřících. Připutovaly různé početné výpravy a procesí z mnoha farností tehdy ještě nerozděleného Těšínska, nechyběli poutníci z Olomouce či ze sousedního uherského příhraničí. Zaznělo 22 kázání v německém, polském, českém a slovenském jazyce. K veřejné účtě byly vystaveny Melicharovy Grodeckého ostatky, které darovali jezuité z Trnavy. Slavnost kulminovala v neděli 15. října, poslední den oslav, kdy byly ostatky v relikviáři přeneseny ve slavnostním procesí vedeném generálním vikářem pro rakouskou část vratislavské diecéze Jiřím Kolkem do těšínského farního kostela sv. Máří Magdalény. Tam byla ke cti blahoslaveného Melichara posvěcena boční kaple a po zpěvu hymnu Te Deum se procesí vydalo i s ostatky zpět do jezuitského

chrámu, kde rovněž proběhlo svátostné požehnání a zpěv Te Deum. Tato událost se později stala základem tradice zdejších procesí ke cti sv. Melichara.

Jiná varianta tisku české verze písně k Melicharu Grodeckému vydané v Těšíně roku 1905 (Muzeum Těšínska)

Poprvé v novodobých dějinách se uskutečnilo 7. září 1996 po svatořečení (kanonizaci) košických mučedníků papežem Janem Pavlem II., které proběhlo 2. července 1995 v Košicích. Svátý Melichar Grodecký se v roce 1996 stal spolupatronem nově založené ostravsko-opavské diecéze, stejně jako jiný rodák z Těšínska, svátý Jan Sarkander (1576–1620), narozený ve Skočově. Svátý Melichar Grodecký je patronem také bílsko-živěcké diecéze a katovické arcidiecéze.

Další podrobnosti k životu a kultu Melichara Grodeckého zaznají na přednášce, která se uskuteční v českotěšínském kostele Nejsvětějšího srdce Ježíšova ve čtvrtek 17. října 2019 v 15.30 hodin. Akce je připravena v rámci přednáškového cyklu Klubu Muzea Těšínska ve spolupráci s Římskokatolickou farností Český Těšín.

PhDr. David Pindur, Ph.D.
(Muzeum Těšínska)

PÍSEŇ
o blahoslaveném Melicharu Grodeckým
od Jarolima St. Pavlika.

(Zpívá se podle melodie »Ejhle oltář Hospodínův září« (anebo »Tisíckráté pozdravujem tebe«).

1. Nová hvězda na obloze plane,
nový světec plesá na nebi,
v novém mučeníku Tebe, Pane,
slovanský lid ctí a velebí;
k Sarkandru se nový přítel druží,
krajané jsou oba svatí muži,
vojvodové Krista rytířů,
potíratelé všech kacířů
2. Mučnickou palmu získal sobě
Melichar, náš blahoslavenec,
vydán v pospas jinověrců zlobě,
vil si růže krásný na věnec;
umučen jsa s dvěma tovaryši,
triumf s nimi slaví v nebes výši,
Kristem králem korunovaný,
patron Slezska přemilovaný
3. V rodném domě zbožně vychovaný,
Bohu dal své srdce jediné,
ve družině nejsvětější Panny
mladá léta prožil nevinně;
po životě řeholním vždy toužil,
kde by Bohu dokonale sloužil,
s radostí jej Jesuitů řád
vedl svých ctností do zahrad.
4. Vzdělav ducha ve Kristově škole,
v ctnostech stejné konav pokroky,
obdělával svaté Boží pole,
těže z hřivny hojné úroky;

Pieśń na cześć bl. Melchiora Grodzieckiego.

Witaj, Śląska gwiazdo jasna
Męczenniku Melchiorze,
Dziś ojczyzna twoja własna
Hołdy niesie Ci w pokorze.
Ty już dziś przed Bożym tronem
Promieniejesz Świętych chwałą,
A chwalebny swoim zgonem
Ślawisz ziemię naszą całą.

Świętym ogniem zapalony
Chcesz świat Bogu podbić całą,
By zburzywszy piekła trony
W duszach wznieść tron Bożej chwały;
Więc Maryę błagasz szczerze,
By u Boga to zjednała,
By w Chrystusa świętej wierze
Zjednoczona ludzkość trwała.

Sam też za tę świętą wiarę,
Gdy ją wyznać było trzeba,
Z życia składając ofiarę
Wian zwycięstwa bierzesz z nieba.
Teraz wśród Aniołów grona
Wieczną cieszysz się radością,
A w otwarte swe ramiona
Chcesz przygarnąć nas z miłością.

Wszakżeś ty z tej samej ziemi,
Jeden z nas, brat nasz serdeczny,
Więc nas modlitwami swemi
Słoń i wiedz w kraj niebios wieczny.
O błogosław nam z wysoka
I ojczyźnie Śląskiej twojej:
Niech jak długa i szeroka
Trwa we wierze świętej swojej.

Česká a polská verze písně k blahoslavenému Melicharu Grodeckému vydaná v Těšíně roku 1905. Její vydání tiskem podléhalo církevnímu schválení (imprimatur) Jiřím Kolkem, generálním vikářem pro rakouskou část vratislavské diecéze. Zněla v těšínských chrámech a ulicích během zdejších velkolepých oslav blahorečení ve dnech 12.–15. října 1905 (archiv autora)